
**INVESTIGATION AND PREVENTIVE FORMATION OF REFLECTION AS A
DIALOGUE TO OVERCOME COGNITIVE DISMODERATE INTERCOURSE IN
CHILDREN OF PRIMARY SCHOOL AGE PROMPTING THEM TO AGGRESSION**

Vesela Ivanova Bozhkova

SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad, Bulgaria vesela_bojkova@abv.bg

Abstract: Overcoming **cognitive dismoderate intercourse** in children is actually achieved by placing children in a gambling situation where choosing artists are oriented not on the acting abilities of their comrades but on their personal qualities, in their daily behavior, there is a dialogue-reflection, which involves changing positions and reflections from the point of view of the other in order to correctly read the feedback in the communication process. The parent gives a lesson to students with a preventive educational nature based on perceptual reflection. By choosing the artists, children are oriented not on the acting abilities of their comrades, but on their personal qualities that appear in their everyday behavior, there is a dialogue-reflection involving changing positions and reflections from the point of view of the other in order to correctly read the feedback in the process of communication and interpersonal interactions. The parent in the lesson, it is the parent who stands before the students and reads an unfamiliar story of a preventive nature. After reading the story, the parent and the children together make an analysis of what the heroes are in the story, making it a characteristic of every hero. Collectively, a child is selected as a director, with the assistance of which children choose which artist to offer their peers. As a consequence of the suggestions, children have the right to accept or not the role they have suggested if they do not agree with the role they choose to play themselves. Which character to represent personally. Once the roles are selected, action is taken. A preventative gaming situation with a story-storyline is done preventively, and after choosing the roles, the children together read the tale of roles with an artistic accent of the voice. The parent as a pedagogue asks the following questions to the children after pre-role reading: Write to which character do you see your acquaintance and why (according to the first criteria - relation to others based on reflection)?. Describe a case or situation with a similar problematic context defining the role (negative or positive) in which you see your acquaintance (on a second criterion - analyzing different behavioral reactions in a similar context of interactions)? How do they see and appreciate your comrades?; What do others think about you?; What qualities do you most appreciate?; How did you feel in this role? (on the third criterion - explaining the specificity of the real judgment for himself on the basis of reflection in the interlocutor's view, by changing positions and reflections from the point of view of the other). How do you think, why did you suggest this role? Why did you play this role? Fourth criteria - correct reading of the feedback in the process of communication. Indicator one is to the first question, indicator two is to the second question. The attitudes in the processes of perception of the world by the children from inside to outside and from inside to outside are considered. The research is in the field of socio-pedagogical sciences.

Very often, the difference in perceptual attitudes in children leads them to misinterpretation of behavioral signals in the person of the person with whom they communicate; prevention of **cognitive dismoderate intercourse**, a cause of aggressive manifestations in children of primary school age.

Keywords: formation of reflection, cognitive dismoderate intercourse, aggressive manifestations, children

**ИЗСЛЕДВАНЕ И ПРЕВАНТИВНО ФОРМИРАНЕ НА РЕФЛЕКСИЯТА КАТО
ДИАЛОГ ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА КОГНИТИВНО ДИСМОДЕРАЦИОННОТО
ОБЩУВАНЕ ПРИ ДЕЦАТА ОТ НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ
ПОДТИКВАЩО ГИ КЪМ АГРЕСИЯ**

Весела Иванова Божкова

Югозападен университет "Неофит Рилски", гр. Благоевград.

Резюме: Преодоляването на **когнитивно дисмодерационното общуване (cognitive dismoderate intercourse)** при децата, на практика се постига, като децата се поставят в игрова ситуация, при което подбирайки артистите се ориентират не от актьорските способности на своите другарчета, а от техните личностни качества, проявяващи се във всекидневното им поведение, получава се диалог-рефлексия, включващ смяна на позиции и размисления от гледна точка на другия с цел правилно разчитане на обратната връзка в процеса на комуникация. Родителят изнася урок пред учениците с превантивен

възпитателен характер на базата на перцептивна рефлексия. Подбирайки артистите децата се ориентират не от актьорските способности на своите другарчета, а от техните личностни качества, проявяващи се във всекидневното им поведение, получава се диалог-рефлексия, включващ смяна на позиции и размишления от гледна точка на другия с цел правилно разчитане на обратната връзка в процеса на комуникация и междуличностни интеракции. Родителят в урока, именно родителят застава пред учениците и прочита непозната приказка с превантивен характер. След прочита на приказката родителят и децата заедно правят анализ на това кои са героите в приказката, прави се характеристика на всеки герой. Колективно се избира дете в ролята на режисьор със съдействието на което децата избират за кой артист да предложат свой връстник. В последствие от предложенията, децата имат правото да приемат или не предложената за тях роля, ако не са съгласни с ролята избират сами коя роля да изиграят. Кой герой да представят лично. След подбирането на ролите се пристъпва към действие. **Превантивна игрова ситуация със сюжет от спектакъл-приказка се осъществява превантивно, като след избирането на ролите, децата заедно четат приказката по роли с артистичен акцент на гласа.** Родителят в ролята на педагог задава следните въпроси на децата след четенето по роли с превантивна насоченост: Напишете в кой от героите виждате ваш познат и защо (по първи критерии - отношение към околните на базата на рефлексия)? Опишете случка или ситуация със сходен проблематичен контекст, определяща ролята (негативна или положителна) в която виждате ваш познат (по втори критерии - анализиране на различните поведенчески реакции в сходен контекст на интеракции)? Как те виждат и оценяват твоите другарчета?; Какво мислят за теб другите?; Кои твои качества те най-много ценят?; Как се почувства в тази роля? (по трети критерии - разясняване спецификата на реалната преценка за себе си на базата на рефлексия в погледа на събеседника, чрез смяна на позиции и размишления от гледна точка на другия). Как мислите, защо Ви предложиха за тази роля?; Защо изиграхте тази роля? По четвърти критерии - правилно разчитане на обратната връзка в процеса на общуване. Показател едно е към първи въпрос, показател две е към втори въпрос. Превантивно се разглеждат нагласите в процесите на възприемане на света от децата от вътре на вън и от вън на вътре. Изследването е в областта на социално-педагогическите науки.

Ключови думи: Много често разликата в перцептивните нагласи у децата ги подтиква към неправилно разчитане на поведенчески сигнали в лицето на човека с когото общуват; превенция на когнитивно дисмодерационното общуване (**cognitive dismoderate intercourse**), причина за агресивните прояви при децата от начална училищна възраст.

УВОД

Превантивна игрова ситуация със сюжет от спектакъл-приказка се осъществява на базата на аналитично тълкуване на връзки и зависимости в процеса на общуване с приказки, които не са от учебното съдържание на децата. В превантивен аспект непознатият текст с който се запознават децата е подбран аналитично. Това ще им помогне да осъзнаят, различните перцептивни възприятия, които имат по отношение на реакции, възгледи и начини на комуникация помежду си. Много често разликата в перцептивните нагласи у децата ги подтиква към неправилно разчитане на поведенчески сигнали в лицето на човека с когото общуват. (Родителят в превантивният урок, гр. Кюстендил, Шесто основно училище „Паисий Хилендарски“). В превантивен аспект, може да се обърне поглед към думите на Мария Монтесори: „Социалният проблем за детството е като малко растение, едва поникнало от земята, привличащо ни със своята свежест.“ Изграждането на вътрешните нагласи у личността за търсене на решения в проблематични ситуации е задача с превантивен характер.

Превантивното създаване на първите стъпки към рефлексията, може да бъде приложено, когато детето обосновава, избраната за себе си роля, чрез въпросите: „Как те виждат и оценяват твоите другарчета?, Какво мислят за теб другите?, „Кои твои качества те най-много ценят?“. Тези въпроси се задават персонално към децата с предохранителната целенасоченост, рефлексивно детето отговаряйки на въпросите да преосмисли, чрез отговорите които дава, дали има моменти от своето поведение, спрямо другите т.е. моменти които са дали поводи поведението на детето да бъде определено като положително или негативно от хората с които общува.

Именно това ще стимулира децата да коригират своето поведение спрямо другите, което допринася за негативни оценки и ситуации, предизвикващи агресия. Акцентира се върху значението на асоциацията с ретроспективен характер на миналият опит и връзката с идентифицирането от личността на реалните комуникативни сигнали от интеракциите между децата, посредством вербалните сигнали, интонацията на гласа, мимиката и други. Анализира се връзката в насока, каква е ролята на представата, навика, заложбите у

човека и приемането на когнитивните перцептивни сигнали, достигащи до мозъка (осъзнаването) от анализирането на комуникативният процес.

ОСНОВНА ЧАСТ

Анализ на резултатите от превантивна игрова ситуация със сюжет от спектакъл-приказка опри децата от начална училищна възраст

Критерии	<i>Превантивна игрова ситуация със сюжет от спектакъл-приказка „Еленът и сърненцето” (за ученици на базата на методика за изследване и формиране на рефлексията като диалог на А. В. Захарова, Т. Ю. Андрущенко и М. Е. Боцманова) IV б клас експериментална група, гр. Кюстендил Приказка която не е от учебното съдържание</i>		
	Показатели	% по показатели	% по критерии
1. Отношение към околните на базата на рефлексия	1.1. когнитивен анализ на отрицателните и положителните качества на героите;	77,78%	58,34%
	1.2. диференциране на сходни качества и поведенчески характеристики у героите близки до реалните лица с който общуват децата.	38,89%	
2. Анализиране на различните поведенчески реакции в сходен контекст на интеракции	2.1. взаимоотношения в общуването на героите в приказката близки в контекстуален аспект на интеракциите между децата и реалните лица със сходни поведенчески качества и черти;	33,33%	27,78%
	2.2. когнитивен анализ на проблематичната ситуация.	22,22%	
3. Разясняване спецификата на реалната преценка за себе си на базата на рефлексия в погледа на събеседника, чрез смяна на позиции и размисления от гледна точка на другия	3.1. размисления от гледна точка на другия;	27,78%	33,33%
	3.2. когнитивна смяна на позиции по отношение на очевидните характеристики на персонажа(героя).	8,89%	
4. Правилно разчитане на обратната връзка в процеса на общуване	4.1. когнитивно превантивно взаимодействие между рефлексивното осъзнаване на гледната точка на събеседника, чрез обективен самоанализ на ролята която е предложена да изиграе детето;	41,67%	34,73%
	4.2. когнитивна превантивна техника за ретроспективен анализ на поведенчески примери.	27,78%	

1. Напишете в кой от героите виждате ваш познат и защо (по първи критерии - отношение към околните на базата на рефлексия) ?

По първи критерий: отношение към околните на базата на рефлексия, към показател едно - **когнитивен анализ на отрицателните и положителните качества на героите** 77,78% от изследваните ученици след прочита на приказката разграничават положителните и негативните черти у героите. По втори показател към критерия - **отдиференциране на сходни качества и поведенчески характеристики у героите близки до реалните лица с които общуват децата**: 38,89% от децата посочват за всеки герои реален човек от обкръжението си със сходни качества и поведенчески характеристики.

2. Опишете случка или ситуация със сходен проблематичен контекст, определяща ролята (негативна или положителна) в която виждате ваш познат (по втори критерии - анализиране на различните поведенчески реакции в сходен контекст на интеракции)?

По втори критерий: анализиране на различните поведенчески реакции в сходен контекст на интеракции, към показател едно - **взаимоотношения в общуването на героите в приказката близки в контекстуален аспект на интеракциите между децата и реалните лица със сходни поведенчески качества и черти**: 33,33% от учениците описват проблематични случки близки в контекстуален аспект т.е. породени от негативните или положителните качества на реалните лица с които децата общуват в ежедневието си. По втори показател към критерия - **когнитивен анализ на проблематичната ситуация**, едва 22,22% от изследваните ученици описват случки водещи до агресия на базата на реално и съзнавано желание за вреда върху другия. Но това желание за вреда, пак е в следствие от когнитивни пропуски при интеракциите между децата.

3. Как те виждат и оценяват твоите другарчета?; Какво мислят за теб другите?; Кои твои качества те най-много ценят?; Как се почувства в тази роля? (по трети критерии - разясняване спецификата на реалната преценка за себе си на базата на рефлексия в погледа на събеседника, чрез смяна на позиции и размишления от гледна точка на другия).

По трети критерий: разясняване спецификата на реалната преценка за себе си на базата на рефлексия в погледа на събеседника, чрез смяна на позиции и размишления от гледна точка на другия, към показател едно - **размишления от гледна точка на другия** (към този показател влизат отговорите на първите три въпроса), децата отговаряйки на въпрос едно: „Как те виждат и оценяват твоите другарчета?“, 50% от изследваните деца, посочват, че са оценявани добре; 16,67% посочват, че получават негативни оценки. На втори въпрос: Какво мислят за теб другите?, 27,78% от учениците посочват, че за тях другите мислят положителни неща, 11,11% от учениците посочват, че за тях другите мислят негативни неща. На трети въпрос: Кои твои качества те най-много ценят?, 50% от изследваните деца посочват положителни качества у себе си, които другите ценят; 11,11% от изследваните деца посочват негативни качества у себе си, които другите ценят. По втори показател към критерия - **когнитивна смяна на позиции по отношение на очевидните характеристики на персонажа (героя)**; (към този показател влиза отговора на четвърти въпрос). На четвърти въпрос: „Как се почувства в тази роля?“, 33,33% от изследваните деца дават негативно обяснение на начинът по-който са се почувствали в ролята, която са изиграли. По скоро това обяснение идва от факта, че децата са изиграли роля на негативен герой. Именно в превантивно отношение рефлексивно, когато превъплъщават негативна роля, децата разбират нередността на това социално поведение до някаква степен. От изследваните ученици 44,44% дават положителни коментари за начинът по-който са се почувствали в ролята която са изиграли, по същата логика в ролята на добрия герой децата на когнитивно ниво анализират положителните страни на това социално поведение.

4. Как мислите, защо Ви предложиха за тази роля? Защо изиграхте тази роля? (по четвърти критерий - правилно разчитане на обратната връзка в процеса на общуване).

По четвърти критерий: правилно разчитане на обратната връзка в процеса на общуване, към показател едно - **когнитивно превантивно взаимодействие между рефлексивното осъзнаване на гледната точка на събеседника, чрез обективен самоанализ на ролята която е предложена да изиграе детето**, (показател едно е към първи въпрос); чрез отговора на въпроса: Как мислите, защо Ви предложиха за тази роля?, 55,56% от учениците са на мнение, че имат според съучениците им присъщи личностни характеристики по отношение на поведението си, характерни и за избраните герои от приказката. Докато 27,78% от изследваните ученици са на мнение, че обективно избраните роли за тях са подходящи за тях. По втори показател към критерия - **когнитивна превантивна техника за ретроспективен анализ на поведенчески примери**, (показател две е към втори въпрос); Защо изиграхте тази роля?, 44,44% от изследваните ученици са на мнение, че са изиграли тази роля, защото добре се вписват в нея (присъща е за тях) и 11,11% от децата са изиграли тази роля на случаен принцип, без да е присъща за тях.

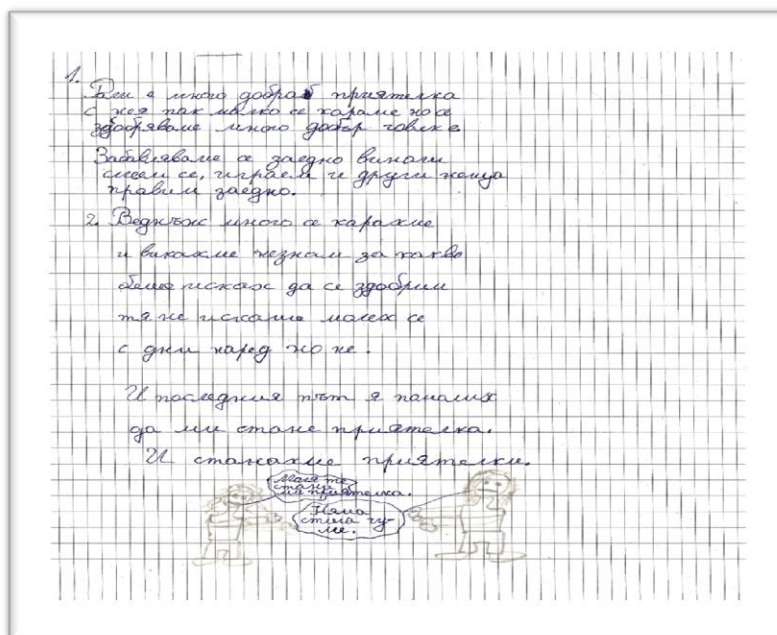
ЗАКЛЮЧЕНИЕ

От направеното изследване се установиха следните резултати за първичната превенция на агресията при децата от IV б клас експериментална група, гр. Кюстендил

Проблематичният контекст на творбата „Еленът и сърненцето” е обвързан със социални аспекти от взаимоотношенията с герои, показани като проблематични, чрез поведенческите интеракции между стадото на старият елен и малкото сърненце. В следствие от превантивната комуникативна работа с творбата „Еленът и сърненцето”, спрямо критерият **отношение към околните на базата на рефлексия** 58,34% от изследваните деца подобряват своите когнитивни способности за анализ на взаимоотношенията по между си подтикващи ги към агресия. На практика за това способства когнитивният анализ на отрицателните и положителните качества на героите т.е. 77,78% от децата диференцират значимостта на негативните и положителните постъпки на героите определящи ги в обсега на герой с положителни качества и герой с негативни качества. След диференцирането на сходни качества и поведенчески характеристики у героите близки до реалните лица с който общуват децата, именно 38,89% от учениците рефлексивно се подготвят в превантивно отношение за анализ на проблематичните ситуации, в които са попадали в следствие от взаимоотношения в общуването на героите в приказката, близки в контекстуален аспект на интеракциите между децата и реалните лица със сходни поведенчески качества и черти.

По отношение на критерият **анализиране на различните поведенчески реакции в сходен контекст на интеракции** и 27,78% от учениците в начална училищна възраст правят рефлексивен превантивен анализ на проблематични комуникативни аспекти на вербално и невербално ниво на взаимоотношения примерни (от контекста на приказката) и реални от тяхното ежедневие. По отношение на взаимоотношения в общуването на героите в приказката близки в контекстуален аспект на интеракциите между децата и реалните лица със сходни поведенчески качества и черти, именно 33,33% от децата правят разказ на реална проблематична случка от тяхното ежедневие довела до агресивни постъпки. В резултатно отношение когнитивният анализ на проблематичната ситуация в превантивен аспект се диференцира от 22,22% от изследваните деца.

По отношение на критерият: **разясняване спецификата на реалната преценка за себе си на базата на рефлексия в погледа на събеседника, чрез смяна на позиции и размишления от гледна точка на другия** 33,33% от учениците осъществяват когнитивна рефлексия. Като цяло размишления от гледна точка на другия установяват в превантивно отношение 27,78% от изследваните деца. Когнитивна смяна на позиции по отношение на очевидните характеристики на персонажа (героя), реализират 38,89% от децата участващи в превантивната игрова ситуация.

Фигура 1

По отношение на критерият: **правилно разчитане на обратната връзка в процеса на общуване** 34,73% от децата осъществяват когнитивна рефлексия по отношение на анализирани на интеракциите по между си (виж фигура 1). Практически за това спомага когнитивното превантивно взаимодействие между рефлексивното осъзнаване на гледната точка на събеседника, чрез обективен самоанализ на ролята която е предложена да изиграе детето 41,67% от децата осмислят тези индикатори. По отношение на реализирането на когнитивната превантивна техника за ретроспективен анализ на поведенчески примери, именно при 27,78% от децата се наблюдава анализ на влиянието на поведенческите примери, посредством аналитичното значение на подбраните роли.

ЛИТЕРАТУРА

- Братя Г. Приказки. Том първи. Издателство: ИК „Дамян Яков”, София, 1995
- Герчева-Несторова, Галя; Илиева, Снежана. Приложна педагогическа психология. Университетско издателство ВСУ „Черноризец Храбър”, Варна, 2017
- Друмев, Н. Заедно да бъдем добри. В: сп. „Педагогика”, кн. 1. София., 2013
- Дюи, Д. Бъдещето училище. Издателство: „Наука и възпитание”, София, 2000
- Денев, П. Модели на педагогическо взаимодействие дете-учител-родител. Издателска къща: „Гея Либрис”, София., 2005
- Мадолев, В. Когнитивна психология. Университетски издателство „Н. Рилски”, Благоевград, 2004
- Монтесори. М. Превод: Николова, Г. Детството – Социален проблем. В: сп. „Компас”, кн. 1. , София, 1995
- Монтесори. М. Превод: Николова, Г. Интелект на любовта. В: сп. „Компас”, кн. 5. , София, 1995
- Тонева, Ж. Превенция на агресивното поведение у децата в предучилищна възраст. В: сп. „Педагогика”, кн. 1. , София, 2013
- Цветанска, С. Предизвикателствата в педагогическото общуване. Издателство: „Просвета”, София, 2006
- Ячкова, М.; Савов, С. Децата семейството и училището и обществото в началото на XXI век. Издателство: Камелия Дизайн ООД, София, 2007